

મંગલ અક્ષરદેહ

પૂજ્ય શ્રી કાનજીસ્વામીનાં પાવન હસ્તાક્ષર

સહજ ચિદાનંદ.

पूज्य गुरुदेवश्री कानकस्वामी

ॐ

श्री सूर्यनाथ नमः

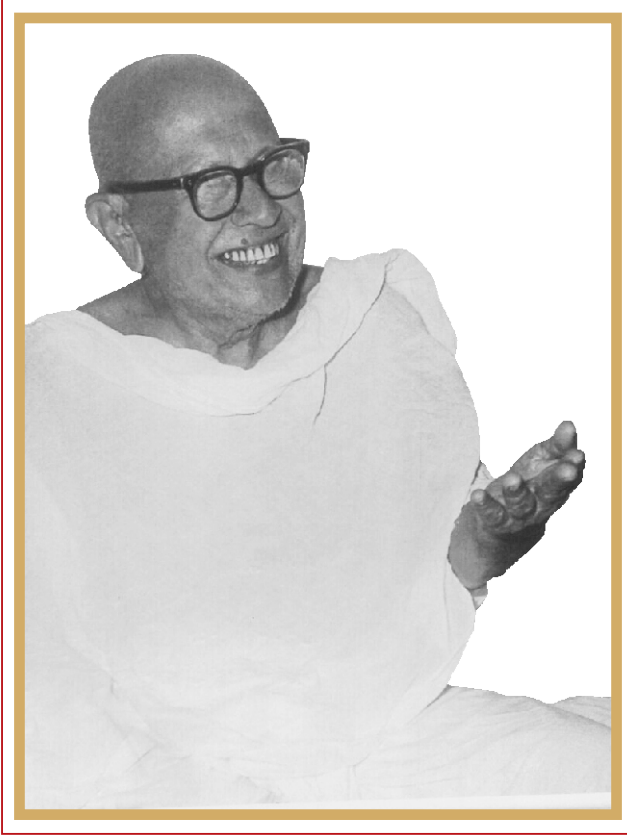

मंगल अक्षरदेह

पूज्य गुरुदेवश्री कान्छुस्वामीजे विविध
शास्त्रोभांथी चूटेला निज अभ्यास भाटेना
सुवाक्यो तेओश्रीनां ज हस्ताक्षरमां...

१. भोजभागप्रकाशक — आचार्येण्य पंडितप्रवर श्री टोडरमलण
२. नाटक सभयसार — स्वयंसाधक कपिपर श्री जनारसीदासण
३. अनुलक्षप्रशिक्षी — अनुलक्षमर्म प्रशिक्षक पंडित श्री दीपमंडण
४. आमद् राजसंद् — परम कृपालु आमद् राजसंद्ण

અરે ભાઈ ! આ શું કરી રહ્યો છો ?
હવે કાંઈક આત્મહિત થાય એવું કાર્ય કરી લે....

- આવું જ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી કહી રહ્યા છે ને ?

શ્રી વીતરાગાય નમઃ
શ્રી સદ્ગુરુદેવાય નમઃ

શુદ્ધાત્માની ઓળખાણ કરાવનાર, “તું પરમાત્મા છો” એવી સિંહગર્જના કરનાર, નિષ્કારણ ક્રુણાથી મોક્ષમાર્ગે લઈ જનાર, પરમોપકારી, અધ્યાત્મયુગપ્રવર્તક, પૂજ્યવર શ્રી કહાન ગુરુદેવશ્રીનાં પાવન હસ્તાક્ષર એટલે

મંગલ અક્ષરદેહ

તેમાં શ્રી મોક્ષમાર્ગપ્રકાશક, શ્રી નાટક સમયસાર, શ્રી અનુભવપ્રકાશ અને શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર એ શાસ્ત્રોમાંથી પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ પોતાના ચિંતન-મનન માટે સ્વ હસ્તાક્ષરમાં લખેલા અવતરણોનો સંગ્રહ છે. આ અવતરણો વાંચતા અધ્યાત્મમૂર્તિ ગુરુદેવશ્રી જાણે આપણી સાથે જ્ઞાનગોષ્ઠી કરતા હોય તેવું ભાસિત થાય છે. એ અનુભવી મહાપુરુષની પંડિતપ્રવર શ્રી ટોડરમલજી, શ્રી બનારસીદાસજી, શ્રી દીપચંદજી કાસલીવાલ તેમ જ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી વગેરે મહાત્માઓએ બતાવેલ તત્ત્વજ્ઞાન પ્રત્યેની ઉછળતી ભકિતથી આપણું અંતર પણ ભીંજાય જાય છે.

મંગલ અક્ષરદેહ એટલે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ પ્રસાદરૂપે આપેલો આત્માનુભવી મહાપુરુષોનો અમૂલ્ય સંદેશ, વસ્તુસ્વરૂપ અને તેની સ્વતંત્રતાનો ઢંઢેરો, આત્માર્થી ભક્તોને ભેદજ્ઞાન કરવા માટે જાણે અધ્યાત્મ પ્રજ્ઞાણીણી, નિજ સ્વભાવનું અવલંબન લઈને પર્યાયિમાં અતીન્દ્રિય આનંદને આસ્વાદવાનું આમંત્રણ.

સર્વે જ્ઞાનીનો એક જ સંદેશ : “સ્વની ઓળખાણ કર, તેનું પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન કર અને તેમાં જ સ્થિર થઈ જા.”

આપણા હીન પુણ્યે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનો સદેહે વિરહ છે, પરંતુ જેવી રીતે ‘મંગલ-વાણી’ - પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનો ધ્વનિદેહ - તેઓશ્રીની અનુપસ્થિતિમાં અનેક જીવોને આત્મકલ્યાણનું નિમિત્ત બની રહી છે તેવી જ રીતે આ અક્ષરદેહ પણ જિજ્ઞાસુ જીવોના આત્મહિતનું કારણ બનશે. આ જ ભાવનાથી આ પુસ્તિકાનું સંકલન કરવામાં આવ્યું છે.

જેઓશ્રીની દ્રષ્ટિ સદા વિમળ નિજ ચૈતન્યને નીરખે છે એવા ચૈતન્યસમ્રાટ ગુરુરાજનો આશિષરૂપ પુરુષાર્થપ્રેરક મંગલ સંદેશ:

‘પૂર્ણતાને લક્ષે શરૂઆત તે જ વાસ્તવિક શરૂઆત છે.’

સર્વે આત્માર્થી જીવોને શીઘ્ર ત્રિકાળી ધ્રુવ તત્ત્વનું અવલંબન કરાવી, આરાધનાની સાચી શરૂઆત કરાવે એવી પવિત્ર ભાવનાસહ મંગલ અક્ષરદેહ સર્વે મુમુક્ષુઓને ભેટરૂપે આપતાં હર્ષ અનુભવીએ છીએ.

- ગુરુવરશ્રીની ચરણરજ સમાન બાળકો

ॐ
श्री वीतरगाय नमः

मोक्षमार्गप्रकाशक

आचार्यरूप पंडितप्रवर श्री टोडरमल्ल

માર્ગપ્રકાશમાં મંગલીકને અધિકારે મંગલીક
કરનારને શાસનદેવ કેમ સુખ ન આપે તથા
અમંગલીકને દુખ કેમ નહિ? ત્યાં તેના
પુન્ય-પાપનું નિમિત્ત તથા દેવને જ તીવ્ર ક્રધાયને
સમે ધર્મરાગ ન હોય, મંદ ક્રધાય સમે માણસના
પુન્ય ન હોય, મધ્યમ સમે પોતાની શક્તિ ન હોય.

પહેલો અધિકાર, મંગલાચરણ કરવાનું કારણના આધારે, પાના નં. ૧૦

પરાધીનતા આદીથી પક્તા લોભી થયો થકો
ઉપદેશ આપે તે શ્રોતાનું પદ મોટું, પોતાનું નાનું.
કારણ દાતા તથા ભીક્ષુ ન્યાયે થાય.

પહેલો અધિકાર, વક્તાનું સ્વરૂપના આધારે, પાના નં. ૧૬

મતિશાન કરી જીસ અર્થકો જન્યા હોય તાકે સંબંધ તે
અન્ય અર્થકો જ કરી જનિયે સો શ્રુતશાન હૈ।.... યદ
શ્રુતશાન હૈ સો અનેક પ્રકાર પરાધીન જો મતિશાન
તાકૈ ભી આધીન હૈ। પા અન્ય અનેક કારણનિકે

સ્વાધીન હૈ, તાતૈ મહાપરાધીન જનના ।

બીજો અધિકાર, શ્રુતજ્ઞાનની પરાધીન પ્રવૃત્તિ, પાના નં. ૩૭, ૩૮

પત્તમાનકાળ વિશે જીવ દુખી હૈ સ્વર આગામી
કર્મબંધનકે કારન ભી યે હી હૈ । ઈન્દ્રીકા નામ રાગ,
ધ્વેશ, મોહ હૈ ।

બીજો અધિકાર, ચારિત્રમોહરૂપ જીવની અવસ્થા, પાના નં. ૪૩

પર પદાર્થને પોતાની ઈચ્છા પ્રમાણે પરિણામપાપા ધારે
છે, પણ દ્રવ્ય પોતાના સ્વભાવપણે પરીણામે છે તેથી
ત્યાં મિથ્યાદર્શન છે. મડદામાં જીવ માનતા તેમાં જીવ ન સ્વાપે
ત્યાં સુધી દુખી, પણ મડદું માને દુર કરવાનો ઉપાય કરે.

ત્રીજો અધિકાર, દર્શનમોહના ઉદયથી થતું દુઃખ અને તેના
ઉપાયોનું જૂઠાપણું ઉપરથી

બહુરી મિથ્યાદર્શનતૈં શરીરાદિક્કા સ્વરૂપ અન્યથા
 હી ભાસૈ હૈ । અનિત્યકૈં નિત્ય માનૈ હૈ, લિપ્તકૈં
 અલિપ્ત માનૈ, દુખકે કારણકો સુખકે કારન માનૈ,
 દુખકૈં સુખ માનૈ ઈત્યાદિ વિપરીત ભાસૈ હૈ । એસે
 જીવ-અજીવ તત્ત્વનિકા અયથાર્થ જ્ઞાન હોતે
 અયથાર્થ ંધ્યાન હો હૈ ।

ચોથો અધિકાર, જીવ-અજીવ તત્ત્વ સંબંધી અયથાર્થ ંધ્યાન, પાના નં. ૮૩, ૮૪

....તિનિકો અપના સ્વભાવ માનૈ હૈ, કર્મઉપાધિતૈં
 ભક્ષે ન જનૈ હૈ । દર્શન-જ્ઞાન ઉપયોગ અર
 એ આસ્રપભાવ તિનકૈં એક માનૈ હૈ । જતૈં
 ઈનિકા આધારભૂત તો એક આત્મા અર ઈનિકા
 પરિણમન એકૈ કાલ હોઈ, તાતૈં યાકૈં લિન્નપનો
 ન ભાસે અર લિન્નપનો ભાસનેકા કારણ જે
 વિમારે હૈ સો મિથ્યાદર્શનકે બલતૈં હોઈ શકે નાહો ।

એ મિથ્યાત્વ, કષાયભાવ આકુલતા લિએ છે,
 તાતેં પત્તમાન દુઃખમય છે અર કર્મબંધકે કારણ છે,
 તાતેં આગામી દુખ ઉપજવૈંગે, તિનિકૈં એસે ન
 માને છે । આપ ભલા જાનિ ઇન ભાવનિરૂપ
 હોઈ પ્રવર્તે છે । બહુરી યહ દુખી તો અપને
 ઇન મિથ્યાત્વ, કષાયભાવનિતેં હોઈ અર પૃથા હી
 ઓરનિ કૈં દુખ ઉપજવનહારે માને । નૈસૈં દુખી તો
 મિથ્યાત્વ-પ્રધાનતેં હોઈ અર અપને પ્રધાનકે
 અનુસારિ જે પદાર્થ ન પ્રવર્તે તાકૈં દુખદાયક માને ।
 બહુરી દુખી તો ક્રોધતેં હો છે અર જાસૈં ક્રોધ ક્રિયા
 હોય તાકૈં દુખદાયક માને । દુખી તો લોભતેં હોઈ
 અર ઈષ્ટે વસ્તુકી અપ્રાપ્તિકૈં દુખદાયક માને, એસૈં
 હી અન્યત્ર જાનના । વળી ઇન ભાવનિકા જેસા ફલ
 લાગે તેસા ન ભાસે છે ।

બહુરિ ઇન્દ્રિયા આસ્રવભાવનિ કરી જ્ઞાનાપરલાદિ કર્મનિકા
બંધ હો છે, તિનિકા ઉદય હોતે જ્ઞાન-દર્શનકા દિનપના
હોના, મિથ્યાત્વ-કષાયરૂપ પરિણમનિ, ચાહ્યા ન હોના,
સુખ-દુખકા કારન મિલના, શરીર સંયોગ રહના,
ગતિ-જતિ-શરીરાદિકકા નિપજના, નીચા-ઉંચા કુલ
પાપના હોઈ । સો ઇન્દ્રિયો હોને વિશે મૂલ કારણ કર્મ
હૈ, તાકૌ તો પહિયાને નાહી, જતૈં વહ સ્વૈકમ હૈ,
યાકૌ સૂઝતા નાહી ।

ચોથો અધિકાર, બંધતત્ત્વ સંબંધી અચથાર્થ શ્રદ્ધાન, પાના નં. ૮૪

જૈસૈં કાદુકૈ અહિત આચરણ હૈ, પાકૌ વહ અહિત
ન ભાસે તૌં તાકે અભાવકૌં દિતરૂપ કૈસૈં માને ?
તૈસૈં હી જીવકૈ આસ્રવકી પ્રવૃત્તિ હૈ । યાકૌં વહ
અહિત ન ભાસૈ તૌ તાકે અભાવરૂપ સંપરકૌં કૈસે
દિત માને ?

ચોથો અધિકાર, સંપરતત્ત્વ સંબંધી અચથાર્થ શ્રદ્ધાન, પાના નં. ૮૫

બહુરિ બંધકા એકદેશ અભાવ હોના સો નિર્જરા હૈ.

ચોથો અધિકાર, નિર્જરાતત્ત્વ સંબંધી અચથાર્થ શ્રદ્ધાન, પાના નં. ૮૫

તૈસૈં પદાર્થ પરિણામૈ હૈ અર ઉનકૈં યહ જીપ
અનુસારિ હોય કરિ જૈસા માનૈ, જો યાકૈં
મૈં જૈસૈં પરિણામાયૌં હૈ । સો યહ અસત્ય માનૈ
હૈ । જો યાકા પરિણામાયા પરિણામે તૌ યો તૈસૈં ન
પરિણામૈં તબ કયૌં ન પરિણામાયે ?

ચોથો અધિકાર, મિથ્યાચારિત્રનું સ્વરૂપ, પાના નં. ૯૦

બહુરિ બંધાદિક્કે ભયતૈં પા સ્વર્ગ-મોક્ષકી ચાર્હિતૈં
ક્રોધાદિ ન કરૈ હૈ, સો યહાં ક્રોધાદિ કરનેકા અભિપ્રાય
તૌ ગયા નાહી, જૈસૈં કોઈ રાજાદિક્કા ભયતૈં પા
મહંતપનાકા લોભતૈં પરસ્ત્રી ન સેવૈ હૈ, તૌ પાકો
ત્યાગી ન કહિએ।

સાતમો અધિકાર, સંવરતત્ત્વનું અન્યથારૂપ, પાના નં. ૨૩૩

પદાર્થ ઈષ્ટ-અનિષ્ટ ભાસે ક્રોધાદિક હો હૈં । જબ
તત્ત્વજ્ઞાનકે અભ્યાસતૈં ક્રોધ ઈષ્ટ-અનિષ્ટ ન ભાસે તબ
સ્વયમેવ હી ક્રોધાદિક ન ઉપજૈં તબ સાચા ધર્મ હો હૈં ।

સાતમો અધિકાર, સંવરતત્ત્વનું અન્યથારૂપ, પાના નં. ૨૩૩

અકામનિર્જરા પિષૈં ભી બાહ્ય નિમિત્ત તૌ
પિના માહિ ભૂખ-તૃષ્ણા સર્વના ભયા હૈં ।
અર તહાં મંદ ક્ષાયરૂપ ભાવ હોય તૌ પાપકી
નિર્જરા હોય, દેવાદિ પુણ્યકા બંધ હોય ।
અર જે તીવ્રક્ષાય ભરમે ભી ક્ષય સહે પુણ્યબંધ
હોય તૌ સર્વ તિયંમાદિક દેવ હી હોય....

સાતમો અધિકાર, નિર્જરાતત્ત્વનાં શ્રદ્ધાનની અચથાર્થતા, પાના નં. ૨૩૫

દેખો! ચતુર્થ ગુણસ્થાનપાલા શાસ્ત્રાભ્યાસ,
આત્મચિંતપનાદિ કાર્ય કરૈ, તહાં ભી નિર્જરા
નાહી, બંધ ભી ધના હોય....

સાતમો અધિકાર, નિર્જરાતત્ત્વનાં શ્રદ્ધાનની અચથાર્થતા, પાના નં. ૨૩૭

બાહ્ય પ્રવૃત્તિએ અનુસાર નિર્જરા નાહિં, અંતરંગ
કષાય ઘટે શુદ્ધતા ભયે નિર્જરા હોય હૈ ।

સાતમો અધિકાર, નિર્જરાતત્ત્વનાં શ્રદ્ધાનની અચથાર્થતા પાના નં. ૨૩૭

એસૈ અનશનાદિક ક્રિયાકો તપસંજ્ઞા ઉપચારસે
જનના । ઇસ લિયે ઇનકો વ્યપહાર તપ કહા
હૈ । વ્યપહાર ઉપચારકા એક અર્થ હૈ ।

સાતમો અધિકાર, નિર્જરાતત્ત્વનાં શ્રદ્ધાનની અચથાર્થતા પાના નં. ૨૩૭

સમ્યગ્દેષ્ટી પરદ્રવ્યનિકૌ બુરા નાહીં જને હૈ । અપને
રાગભાવકો બુરા જને હૈ । આપ ઉસ રાગભાવકો હોડ,
તિસકે કારણકા ભી ત્યાગી હોય હૈ ।

સાતમો અધિકાર, દ્રવ્યલિંગીની ધર્મસાધનામાં અન્યથાપણું પાના નં. ૨૫૦

સાચી ઉદાસીનતા ઈસકા નામ હૈ કિ કોઈ ભી પરદવ્યકા દોષ પા ગુણ ન લાસે । ઈસલિયે કિસીકો ખુરા-ભલા ન બને, આપકો આપ બને, પરકો પર બને । પરસે કુદ ભી મેરા પ્રયોજન નાહીં ઐસા માન, સાક્ષીભૂત રહે હૈ । સો ઐસી ઉદાસીનતા શાનીકૈં હી હોય હૈ ।

સાતમો અધિકાર, દ્રવ્યલિંગીની ધર્મસાધનામાં અન્યથાપણું, પાના નં. ૨૫૦

.... પરીસદ વિષે અનિષ્ટબુદ્ધિ રાખે હૈ । કેપલ નરકાદિકકે ભયસે પા સુખકે લોભસે તિનકો સદે હૈ । એ સર્વ કષાયભાવ હી હૈ ।તથા જો કર્મ બાંધે થે સો લોગે વિના ઘૂટતે નાહીં, ઈસલિયે મુઝકો સદને આયે । સો ઐસે વિચારસે કર્મફલચેતનારૂપ પ્રવર્તે હૈ ।

સાતમો અધિકાર, દ્રવ્યલિંગીની અભિપ્રાયનું અચથાર્થપણું પાના નં. ૨૫૨

.... મોક્ષમારગ દોય પ્રકાર માને હૈ સો મોક્ષમારગ દોય નાહી, મોક્ષમારગકા નિરૂપણ દોય પ્રકાર હૈ....
 શ્લેષ નિશ્ચય મોક્ષમારગ હૈ, શ્લેષ વ્યવહાર મોક્ષમારગ હૈ,
 ઐસે દોય મોક્ષમારગ જનના સો મિથ્યાત્વ હૈ ।
 શ્લૈર નિશ્ચય-વ્યવહાર દોનોંકૈ ઉપાદેય માને હૈ સો ભી ભ્રમ હૈ ।

સાતમો અધિકાર, ઉભયાભાસી મિથ્યાદ્રષ્ટિ, પાના નં. ૨૫૫

સંસારકે કાર્યનિ વિષે અપના પુરૂષાર્થતૈં સિદ્ધિ ન હોતી જનૈ તૌ ભી પુરૂષાર્થ કરી ઉદ્દમ ક્રિયા કરૈ, યહાં પુરૂષાર્થ ખોઈ જૈઠે । સો જનીશ્લે હૈ મોક્ષકો દેખાદેખી ઉત્કૃષ્ટ કહે હૈ । વાકા સ્વરૂપ પદ્ધત્યાની તાકૈં હિતરૂપ ન જનૈ હૈ । હિત જનિ જાકા ઉદ્દમ જનૈ સો ન કરે, યહ અસંભવ હૈ ।

નવમો અધિકાર, પુરૂષાર્થથી જ મોક્ષપ્રાપ્તિ, પાના નં. ૩૧૬

અબ્જ સર્વ પ્રકાર અપસર આયા હૈ ।
ઐસા અપસર પાપના કઠિન હૈ ।

નવમો અધિકાર, પુસ્તકાર્થથી જ મોક્ષપ્રાપ્તિ, પાના નં. ૩૧૮

ચિંતવન

જ્ઞાન પ્રમાણ છે.

ગુણ ગુણી એક છે, લેદ તે લેદ છે.

કર્મનો સ્વભાવ તથા રસ જુદાં છે, તથા
આત્માનો સ્વભાવ અને રસ જુદાં છે.

ॐ
श्री वीतरागाय नमः

नाटक समयसार

स्पष्टभाषा कवियर श्री जनारसीदासजी

સમ્યગ્દર્શીની સ્મૃતિ

સવૈયા (૮ ભગણ)

ત્વેદપિરાન જગ્યૌ જ્ઞાનકે ધર,
સાતલ ચિત્ત ભયૌ જુમ ચંદન ।

ફલિ ફરૈ સિપ મારગમૈ,
જગ માંહિ જિનેસુરકે લધુ નંદન ॥

સત્ય સરય સદા જિન્ટકૈ,
પ્રગયૌ અવદાત* ભિખ્યાત નિકંદન ।

સાંતદસા તિન્ટકી પહિયાનિ,
ફરૈ ફરૈ જોત્રિ બનારસિ વંદન ॥૬॥

*અવદાત = નિર્મલ

મંગલાચરણ

અનુભવનું લક્ષણ
(દોહા)

વક્તુ વિચારત ધ્યાવતૈ, મન પામે વિશ્રામ ।
રક્ત સ્વાદત સુખ ઉપજે, અનુભવ તાકો નામે ॥૧૭॥

ઉત્થાનિકા

अनुलप महिमा

(दोहा)

अनुलपौ खिंतामहि रतन, अनुलप है रसकूप ।

अनुलपौ मारग मोक्षफो, अनुलपौ मोक्ष रूपरूप ॥१८॥

उत्थानिका

अपनुं पछान

(दोहा)

समता रमता उरधता, शायफता सुभलास ।

वेदफता खैतन्यता, अे सप अुपचिलास ॥२५॥

उत्थानिका

अअपनुं पछान

(दोहा)

तनता मनता पयनती, नरता नर संभेल ।

सधुता गुइता गभनता, अे अणुपुं जेल ॥२७॥

उत्थानिका

पस्तुनां नाम

(दोहा)

लाप ५दार्थं समय धन, तत्प खित्त पसु दुर्व ।

दखिन अर्थं दृत्यादि अहु, पस्तु नाम अे सर्व ॥३५॥

उत्थानिका

ચિદાનંદ ભગવાનની સ્તુતિ
(દોહા)

શોભિત નિજ અનુભૂતિ યુત, ચિદાનંદ ભગવાન ।
સાર ૪૬૨૫ આતમા, સર્વ ૪૬૨૫ નન ॥૧॥

૭૫ ક્ષાર

શુદ્ધ નિશ્ચયનયથી ૭૫નું સ્વરૂપ
(દોહા)

એક દિખ્યએ જાણએ, રખા રહિએ એક ઠોર ।
સમલ વિમલ ન વિચારિયે, યહૈ સિદ્ધિ નહિં એર ॥૨॥

૭૫ ક્ષાર

જિનરાજનું ચથાર્થ સ્વરૂપ
(દોહા)

૭૫૬ નાંહિ શરીરકો, ૭૫૬ચેતનમાંહિ ।
૭૫૫ર્ણન ક્ષુ એર હૈ, યહ ૭૫૫ર્ણન નાંહિ ॥૩॥

૭૫ ક્ષાર

નિજાત્માનું સત્ય સ્વરૂપ
(અગિલછંદ)

જદે વિમણાણ પુરુષ સદા હું એજ હોં ।
અપને રસ સું ભયોં આપના રેજ હોં ॥
મોહકર્મ મમ નાંદિ નાંદિ ભ્રમકૂપ હૈ ।
શુદ્ધ ચેતના સિંદુ હમારો રૂપ હૈ ॥૩૩॥

જીવ દ્વાર

જીવ અને પુદ્ગલનું લક્ષણ
(દોહા)

ચેતનપંત અનંત ગુણ, સહિત સુ આતમરામ ।
યાતે અનમિલ ઐર સબ, પુદ્ગલકે પરિણામ ॥૪॥

અજીવ દ્વાર

કર્તા, કર્મ અને ક્રિયાનું સ્વરૂપ
(દોહા)

કર્તા પરિણામી સ્વ્ય, કર્મરૂપ પરિણામ ।
ક્રિયા પર્યાયકી ફેરેનિ, વસ્તુ એક ત્રયે નામ ॥૭॥

કર્તા-કર્મ-ક્રિયા દ્વાર

મિથ્યાત્વી ગ્રુપ કર્મનો કર્તા અને જ્ઞાની અકર્તા છે.

(મોષાદ)

કરે કરમ સોઈ કરનાર,

જને જાને સો જાનનાર ॥

જો કરતા નહિ જાને સોઈ,

જાને સો કરતા નહિ હોઈ ॥૩૩॥

કર્તા-કર્મ-ક્રિયા દ્વાર

જે જ્ઞાની છે તે કર્તા નથી.

(સોરઠા)

જ્ઞાન મિથ્યાત્વ ન ઝેડ, નહિ રાગાદિષ્ટ જ્ઞાન મહી ।

જ્ઞાન કરમ અતિરેક, જ્ઞાતા સો કરતા નહીં ॥૩૪॥

કર્તા-કર્મ-ક્રિયા દ્વાર

મોક્ષની પ્રાપ્તિ અંતર્દષ્ટિથી છે.

(સોરઠા)

અંતર દૃષ્ટી લખાવ, અરૂ સ્પરૂષ્ટો આચરણ ।

એ પરમાત્મ ભાવ, ત્રિવિધ ઝારણ એઈ મદા ॥૧૦॥

પુણ્ય-પાપ એકત્વ દ્વાર

જ્ઞાતા નિરાસવી છે.

(શોષાઈ)

ત્ને દલ્યાત્રવ રૂપ ન હોઈ ।
જહાં ભાવાત્રવ ભાવ ન કોઈ ॥
ખફી દશી શાનમય લહિએ ।
સો શાતાર નિરાત્રવ કહિએ ॥૪॥

આસવ દ્વાર

ભેદજ્ઞાન પરંપરા મોક્ષનું કારણ છે.

(શોષાઈ)

ભેદજ્ઞાન સંપર જન્હ પાયો ।
સો ચેતન શિવરૂપ કહાયો ॥
ભેદજ્ઞાન જન્હકે ઘર નાંહી ।
તે જડ જુપ બંધે ઘર માંહી ॥૮॥

સંપર દ્વાર

ભેદજ્ઞાનથી આત્મા ઉજ્જવળ થાય છે.

(દોહા)

ભેદજ્ઞાન સાખુ ભયો, સમવસ્તુ નિર્મલ નીરે ।
દોહા અંતરે આત્મા, ઘોષે નિનગુણ ચીરે ॥૯॥

સંપર દ્વાર

(શોષાઈ)

જે બિન જ્ઞાન ક્રિયા અવગાળે ।
 જે બિન ક્રિયા મોડાપદ ચાલે ॥
 જે બિન મોડા કદિ મેં સુખિયા ।
 સો અબન મુઠનિમેં મુખિયા ॥૧૧॥

નિર્જરા દ્વાર

જ્ઞાની જીવ વિષયોમાં નિરંકુશ રહેતા નથી.

(શોષાઈ)

જ્ઞાનકલા જીસે ઘટે જગી ।
 તે જગમાંલિ સહજ પેરાગી ॥
 જ્ઞાની મગન વિષયસુખ માંલી ।
 દેહ વિપરીત સંતમપે નાંલી ॥૧૨॥

નિર્જરા દ્વાર

અજ્ઞાની જીવોની ક્રિયા બંધનું કારણ અને જ્ઞાની જીવોની ક્રિયા નિર્જરાનું કારણ છે.

(શોષાઈ)

મૂઠ ફર્મકો ફર્તી હોવે ।
 ફૂલ અલિલાષ ધરે ફૂલ જોવે ॥
 જ્ઞાની ક્રિયા કરે ફૂલ મૂની ।
 સજો ન લેય નિર્જરા દૂની ॥૧૩॥

નિર્જરા દ્વાર

ઉદયની પ્રબળતા

(દોહા)

જબ જાકોં જૈસે ઉદે, તબ સો હૈ તિહિ ધાન ।
શક્તિ મશેરી જીવકી, ઉદે મહા બબખાન ॥૭॥

બંધ દ્વાર

મોક્ષમાર્ગમાં અજ્ઞાની જીવ પુરુષાર્થહીન અને જ્ઞાની પુરુષાર્થી હોય છે.

(શિોપાઠ)

જે જીવ મોહ નિંદમેં સોવે ।
તે આલસી નિરૂદ્ધમી હોવે ॥
દૃષ્ટી ખોલી જે જગે પ્રવીના ।
તિનિ આલસ તજી ઉદ્દેમ કીના ॥૮॥

બંધ દ્વાર

જેવી ક્રિયા તેવું ફળ

(દોહા)

બંધ બઢાવે અંદ લૈ, તે આલસી સ્મજનને ।
મુક્તિ હેતુ કરણા કરે, તે નરે ઉદ્દેમખાન ॥૧૧॥

બંધ દ્વાર

ચાર પુરુષાર્થ

(દોહા)

ધર્મ અર્થ અરૂં ફામ શિવ, પુરુષાર્થ સતુરંગ ।
કુધા કલ્પના ગઠિ રહે, સુધિ ગઠિ સરવંગ ॥૧૩॥

બંધ દ્વાર

મિથ્યાદષ્ટિની અહંબુદ્ધિનું વર્ણન.

(મોખાઈ)

મેં કરતા મેં જીન્દી ફેમા ।
 અબ દોં કરો ફહો નો ઐસી ॥
 એ વિપરીત ભાવ હૈ નમોં ।
 સો વરતે મિથ્યાત્વ દશામેં ॥૨૪॥

બંધ ક્ષાર

જડ અને ચૈતન્યનું પૃથક્પણું

(દોષ)

મેલન સક્રાણ આતમા, જડ સક્રાણ તત્ત જાલ ।
 તનફી મમતા ત્યાગિફે, લીજે મેલન ચાલ ॥૩૬॥

બંધ ક્ષાર

(દોષ)

કુમતી બાહિજ દુષ્ટીમો, બાહિજ ક્રિયા કરંત ।
 માને મોક્ષ પરંપરા, મનમેં હરખ દરંત ॥૧૨૨॥

સર્વવિશુદ્ધિ ક્ષાર

(દોહા)

શુદ્ધાત્મ અનુભૌ ફી, કૈ સમક્રિતી કૌદ ।
સો મુનિકૈ તાસૌ કૈ, યદ શિવપંથ ન હૌદ ॥૧૨૩॥

સર્વવિશુદ્ધિ ક્ષાર

(દોહા)

ઘર ઘર અંતર જીવ વસે, ઘર ઘર અંતર નૈન ।
મતિ-મદિરાકે પાનસૌ, મતવાલા સમુકૈ ન ॥૩૧॥

ગ્રંથ સમાપ્તિ અને અંતિમ પ્રશસ્તિ

(મતગચન્દ - સવૈયા)

જો મનિહીન પોવેક પીના નર,
સાજી મતંગાન ઇંધન ઠોપે ;
કંચન ભાનન ધુળ ભરે શીઠ,
મુઠ સુદારસશું પગ ધોવે ॥
બાહીત કાગ ઉડાવણ કાશગ,
ડાર મહામણી મુરબ રોવે ;
સું નર દુરલભ દેઈ બનારસી,
પાવે અજ્ઞાની અકારથ બોવે ॥૩॥

ભાષાસૂક્તમુક્તાવલિ, ધર્માધિકાર

ॐ
श्री पीतरागाय नमः

अनुभव प्रकाश

(स्ययिता: अनुभवमर्भ प्रकाशित पंडित श्री दीपमंडल)

ॐ

आत्माने भोथा गुणस्थानधी
निर्विकल्प अनुभव केवो होवे, केवले
काय रहे अने केवले अंतरे आवे अ
वाल आ अनुभव प्रकाशमां जास वहांवा
मां आवी छे.

श्री दीपमंडल साधमांअ पोले
अनुभवको रूपा स्थल धापीने आ शास्त्र
रखेले छे; माटे आत्माधीं तुवो अ आ
शास्त्र वारं-वार अव्यास शिंतवन
अने विचारमां लेवा जेपुं छे.

પ્રતાતિરૂપ વિચાર સાધક છે, અનુભવ ભાવ સાધ્ય છે।

પા. ૫૪ (પાના નં. ૩૪)

હમ સ્વભાવ સાધન કરી આને સ્વરૂપકો સાધ્ય
કીયા છે।

પા. ૫૬ (પાના નં. ૩૫)

શુભોપયોગકે તાન ભેદ છે, ક્રિયારૂપ, ભક્તિરૂપ,
ગ્રહગ્રહી ભેદવિચારરૂપ।

પા. ૬૨ (પાના નં. ૩૮)

પરદયા સાધક છે, વ્યવહારધર્મ સાધ્ય છે।
સ્પદયા સાધક છે, નિજધર્મ સાધ્ય છે।

પા. ૬૬ (પાના નં. ૪૧)

५२ परिणाम सुगम, निज परिणाम विषम जातायै है।
 देजा! अमरजकी जात! देजै है, जाने है, 'दृष्ट्यो न
 जय, जन्थो न जाय' जैसे फलत जाजहू न आये!

पा० ५८ (पाना नं. ४२)

धन मन-छंदीदेखेहृष्टि ज्ञानकी पर्यायता नाम मत्तिसंज्ञा
 कहिये। मन लखेज्ञान कहि अर्थश्यौं अर्थांतर
 विशेष जने, धन जननेको 'श्रुत' संज्ञा कहिये।
 हिन्यों ज्ञानपर्याय कुर्य-सम्यकुर्य कहिये।

पा० ७१ (पाना नं. ४५)

मिथ्याताकै मतिश्रुतश्य जनना है, तिस जननै विषै
 स्प-पर व्यक्त-अव्यापककी जति नाहीं। तिस जेदकै आये
 लजे अथवा लभता ही नाहीं। मिथ्याताकै जननमै
 कुर्यता है।.....

मिथ्याती आरीत्रमे' परकी निजइय अपलंजे है।
 सम्यग्दृष्टि तिन्की तिन अपलंजे है। सम्यक्ता
 सपिक्ल-निपिक्लइयसौं होय प्रकार है। जधन्य
 शानीकैं जज तिस परसोयेकी अव्यापक परइयत्य
 ननि, आपकौं नननइय व्यापक ननै सो तो सपिक्ल
 सम्यक्ता। ओरे न आप नननइय आपकौं ही
 व्याप्य-व्यापक नन्या करै सो निपिक्लइय सम्यक्ता।
 ओरे न अक जेइ अक समय विषैं स्पकौं सपेसपकि
 लपैं, सप परकौं परकि लपैं तहं आरित्र परम शुद्ध है।

पा. ७१ (पाना नं. ४५)

उद्यय मनने स्पइय पापनेका, अयन उपयोग है। और
 उद्यय तपनसंयमादि शुभकर्म है।

पा. १०१ (पाना नं. ७२)

સમાધિ તો પ્રથમ ધ્યાન ભયે હોય છે। સો ધ્યાન
 એકાગ્ર ચિંતા નિરોધે ભયે હોય છે। સો ચિંતા નિરોધે
 રાગધ્વેષ મિટે હોય છે। સો રાગધ્વેષ ઈષ્ટ-અનિષ્ટ
 સમાગમ મિટે મિટે છે। તાતે જીવ જ્ઞ સમાધિ પાંચજ
 છે તે ઈષ્ટ-અનિષ્ટ સમાગમ મેટી, રાગધ્વેષ ત્યાગી,
 ચિંતા મેટી, ધ્યાનમૈં મન ધરિ, ચિદ્સ્વરૂપમૈં સમાધિ
 લગાઈ નિજનંદ ભેરૌ।

પા. ૧૩ (પાના નં. ૭૩)

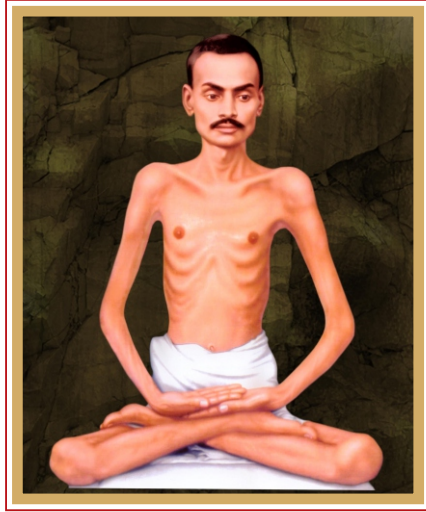

[પંચપરમગુરુનો રાગ પણ એવો છે - જેમ સંધ્યાની લાલાશ
 સૂર્યની અસ્તતાનું કારણ છે, પ્રભાતની સંધ્યાની લાલાશ
 સૂર્યોદયને કરે છે તેમ વિવિધ (-પંચ પ્રકારના) પરમ ગુરુ વિના,
 શરીરાદિનો રાગ કેવળજ્ઞાનની અસ્તતાનું કારણ છે, (અને)]
 પંચપરમગુરુના રાગ કેવળજ્ઞાન ઉદ્ધરણ કારણ છે।

પા. ૧૧૫ (પાના નં. ૮૦)

ॐ
श्री वीतरागाय नमः

श्रीमद् राजसूँद.

परम कृपालु श्रीमद् राजसूँद

બ્રહ્મચર્ય વિષે સુભાષિત

(દોહા)

નિરખીને નવયૌવના, લેશ ન વિષય નિદાન;
ગણે કાષ્ટની પુતળી, તે ભગવાન સમાન. ॥૧॥

આ સઘળા સંસારની, રમણી નાયકરૂપ;
એ ત્યાગી, ત્યાગ્યું બધું, કેવળ શોકસ્વરૂપ. ॥૨॥

એક વિષયને જીતતાં, જીત્યો સૌ સંસાર;
નૃપતિ જીતતાં જીતિયે, દળ, પુર ને અધિકાર. ॥૩॥

વિષયરૂપ અંકુરથી, ટળે જ્ઞાન ને ધ્યાન;
લેશ મદિરાપાનથી, છાંઈ જ્યમ અજ્ઞાન. ॥૪॥

જે નવ વાડ વિશુદ્ધથી, ધરે શિવલ સુખદાઈ;
ભવ તેનો ભવ પછી રહે, તત્ત્વવચન એ ભાઈ. ॥૫॥

સુંદર શિવલ સુરતરૂ, મન વાળી ને દેહ;
જે નરનારી સેવશે, અનુપમ ફળ લે તેહ. ॥૬॥

પાત્ર વિના વસ્તુ ન રહે, પાત્રે આત્મિક જ્ઞાન;
પાત્ર થવા સેવો સદા, બ્રહ્મચર્ય મતિમાન. ॥૭॥

તત્વાવબોધ ભાગ-૧૩

....જૈન જેવું એક્કે પૂર્ણ અને ૧વિત્ર દર્શન નથી;
 વીતરાગ જેવો એક્કે દેવ નથી. તરીને અનંત દુઃખથી પાર
 પામવું હોય તો એ સર્પણ દર્શનરૂપ કલ્પપૃક્તને સેવો.

(૧૭મું વર્ષ, મોક્ષમાળા, શિક્ષાપાઠ ૯૪)

જિનેશ્વરની વાણી
 (મનહર હંદ)

અનંત અનંત ભાવ ભેદથી ભરેલી ભલી,
 અનંત અનંત નય નિકોપે વ્યાખ્યાની છે;
 સ્ફળ જગત ઠિલકારિણી હારિણી મોહ,
 તારિણી ભવાબ્ધિ મોહકારિણી પ્રમાણી છે;
 ઉપમા આપ્યાની જેને તમા રાખવી તે વ્યર્થ,
 આપવાથી નિજ મતિ મપાઈ મેં માની છે;
 અહો ! રાજચંદ્ર, બાલ ખ્યાલ નથી પામતા એ,
 જીનેશ્વર તણી વાણી, જાણી તેણે જાણી છે.

(૧૭મું વર્ષ, મોક્ષમાળા, શિક્ષાપાઠ ૧૦૭)

“સુખકી સહેલા હે, અકીલા ઉદાસીનતા”
અધ્યાત્મની જનની તે ઉદાસીનતા.

(૨૨મું વર્ષ, ક્રમાંક ૭૭, પિક્કમ સંવત ૧૯૪૫)

....નિરંતરની - લવિષ્યકાળની - ભીતિ ગઈ છે....

(૨૨મું વર્ષ, પત્રાંક ૮૩, પિક્કમ સંવત ૧૯૪૫)

લોક પુરુષ સંસ્થાને કલ્યો, એનો ભેદ તમે કંઈ લઈયો?....
....જ્યાં શંકા ત્યાં ગણ સંતાપ, શાંત ત્યાં શંકા નહિ સ્થાપ.

(૨૩મું વર્ષ, ક્રમાંક ૧૦૭, મુંબઈ, ફાગણ વદ ૧, પિક્કમ સંવત ૧૯૪૬)

ગમ યડ્યા પિના આગમ અનર્થકારક થઈ યડે છે.
સ્વસ્વંગ પિના ધ્યાન તે વરંગરૂપ થઈ યડે છે.
સંત પિના અંતની પાતમાં અંત પમાતો નથી.

લોકસંશાધી લોકાગ્રે જવાનું નથી. લોકત્યાગ વિના
વૈરાગ્ય યથાયોગ્ય પામવો દુર્લભ છે. ...એ જ વિશાપન.

(૨૩મું વર્ષ, પત્રાંક ૧૨૮, વવાણિયા, પ્રથમ ભાદરવા સુદ ૬, વિક્રમ સંવત ૧૯૪૬)

રોજનીશી-૫

આજ મને ઉદરંગા અનુપમ,
જન્મફલાર્થ જોગ જાણાયો;
વાસ્તવ્ય પસ્તુ, વિવેક વિવેચક,
તે ક્રમ સ્પષ્ટ સુમાર્ગ ગાણાયો.

(૨૩મું વર્ષ, ક્રમાંક ૧૫૭, મુંબઈ, વૈશાખ વદ ૪, વિક્રમ સંવત ૧૯૪૬)

‘સત્’ એ કંઈ દૂર નથી
[પણ દૂર લાગે છે, અને એ જ જીવનો મોહ છે.
‘સત્’ જે કંઈ છે, તે ‘સત્’ જ છે; સરળ છે;
સુગમ છે; અને સર્વત્ર તેની પ્રાપ્તિ હોય છે;....]

(૨૪મું વર્ષ, પત્રાંક ૨૧૧, મુંબઈ, મહા વદ અમાસ, વિક્રમ સંવત ૧૯૪૭)

જિના નયન પાવે નહીં, જિના નયનની બાત;
સેવે સદ્ગુરૂકે ચરન, સો પાવે સાક્ષાત્.-૧

બૂઝી મહત જો પ્યાસકો, હૈ બૂઝનની રીત;
પાવે નહિ ગુરૂગમ જિના, એહી અનાદિ સ્થિત.-૨

એહિ નહિ હૈ કલ્પના, એહિ નહીં પિભંગ;
કર્ષ નર પંચમ કાળમેં, દેખી પસ્તુ અભંગ.-૩

નહિ દે તું ઉપદેશકું, પ્રથમ લેહિ ઉપદેશ;
સબસેં ન્યારા અગમ હૈ, પો શાનીકા દેશ.-૪

જપ, તપ ઐરે પ્રતાદિ સબ, તહાં લગી ભ્રમરૂપ;
જહાં લગી નહિ સંતકી, પાઈ કૃપા અનુપ.-૫

પાયાકી એ બાત હૈ, નિજ હંદનકો દોડ;
પિછે લાગ સત્પુરૂષકે, તો સબ બંધન તોડ.-૬

(૨૪મું વર્ષ, પત્રાંક ૨૫૮, મુંબઈ, અષાઢ, વિક્રમ સંવત ૧૯૪૭)

ૐ

જડ ભાષે જડ પરિણામે, ચેતન ચેતન ભાષ;
 ફિઈ ફિઈ પલટે નહીં, છોડી આપ સ્વભાષ. -૧

જડ તે જડ ત્રણ ફાળમાં, ચેતન ચેતન તેમ;
 પ્રગટ અનુભવરૂપ છે, સંશય તેમાં કેમ? -૨

જે જડ છે ત્રણ ફાળમાં, ચેતન ચેતન હોય;
 બંધ મોકી તો નહિ ઘટે, નિપૃત્તિ પ્રપૃત્તિ નહોય. -૩

બંધ મોકી સંયોગથી, જ્યાં લગ આત્મ અભાન;
 પણ નહિ ત્યાગ સ્વભાષનો, ભાષે જિન ભગવાન. -૪

વર્તે બંધ પ્રસંગમાં, તે નિજૃષ્ટ અજ્ઞાન;
 પણ જડતા નહિ આત્મને, એ સિદ્ધાંત પ્રમાણ. -૫

ત્રણે અરૂપી રૂપીને, એ અમરજની વાત;
 જીવ બંધન જાણે નહિ, કેવો જિન સિદ્ધાંત. -૬

પ્રથમ દેહ દૃષ્ટી હતી, તેથી ભાસ્યો દેહ;
 હવે દૃષ્ટી પછી આત્મમાં, ગયો દેહથી નેહ. -૭

જડ ચેલન સંયોગ આ, ખાલા અનાદિ અનંત;
કોઈ ન ફર્તા તેહનો, ભાષે જિન ભગવંત. -૮

મૂળ દ્રવ્ય ઉત્પન્ન નહિ, નહીં નાશ પણ તેમ;
અનુલપથી તે સિદ્ધ છે, ભાષે જિનવર એમ. -૯

હોય તેહનો નાશ નહિ, નહીં તેહ નહિ હોય;
એક સમય તે સૌ સમય, ભેદ અપસ્થા જ્યે. -૧૦

પરમ પુરુષ પ્રભુ સદ્ગુરુ, પરમ જ્ઞાન સુખધામ;
જેણે આપ્યું ભાન નિજ, તેને સદા પ્રહામ.

(૨૪મું વર્ષ, ક્રમાંક ૨૬૬, રાજ, ભાદરવા સુદ ૮, વિક્રમ સંવત ૧૯૪૭)

જ્ઞાન તે જ ફે અભિપ્રાય એક જ હોય;
થોડો અપવા ઘણો પ્રકાશ, પણ પ્રકાશ એક જ.

(૨૪મું વર્ષ, પત્રાંક ૨૭૦, વવાણિયા, ભાદરવા વદ ૪, વિક્રમ સંવત ૧૯૪૭)

પરદલ્ય જાણ્યા પિના સ્પદલ્ય જાણ્યું છે એમે ઝહી શકાય
નહિ.

(૨૪મું વર્ષ, પત્રાંક ૨૮૪, વવાણિયા, આસો સુદ ૬, વિક્રમ સંવત ૧૯૪૭)

સમયસારની ભલામણ છે.

(૨૫મું વર્ષ, પત્રાંક ૩૭૮, મુંબઈ, જેઠ સુદ ૧૦, વિક્રમ સંવત ૧૯૪૮)

....નિક્ચલ દશા માગસર શુદ્ધ ૬ ૫૧ એકધારાએ
વર્તા આવી છે.

(૨૫મું વર્ષ, પત્રાંક ૪૦૦, મુંબઈ, શ્રાવણ વદ, વિક્રમ સંવત ૧૯૪૮)

....સમ્વેદ્યને વિષે અર્ધાત્ જોઈને વિષે ભ્રાંતિ
પ્રાયે થતી નથી,....

(૨૬મું વર્ષ, પત્રાંક ૪૬૫, મુંબઈ, શ્રાવણ વદ ૫, વિક્રમ સંવત ૧૯૪૯)

....ફારહને અવલંબી, વિચારી, પરોક્ષ માલ્યા
આપતા સર્પશ પુરૂષને માત્ર સમ્યક્દૃષ્ટીપણે પણ
ઓળખાય તો તેનું મહત્ ફળ છેઃ....

....પ્રત્યક્ષ સર્પશ પુરૂષને પણ કોઈ ફારહો,
વિચારે, અવલંબને સમ્યક્દૃષ્ટીસ્વરૂપપણે પણ ન
જાણ્યા હોય તો તેનું આત્મપ્રત્યયી ફળ નથી....

(૨૭મું વર્ષ, પત્રાંક ૫૦૪, મુંબઈ, વૈશાખ, વિક્રમ સંવત ૧૯૫૦)

વીતરાગનો ફેલો પરમ શાંત

[રસમય ધર્મ પૂર્ણ સત્ય છે એવો નિશ્ચય રાખવો.]

(૨૭મું વર્ષ, ક્રમાંક ૫૦૫, મુંબઈ, વૈશાખ, વિક્રમ સંવત ૧૯૫૦)

શ્રી જીને જે સ્વાધ્યાયકાળ ફેલ્યા છે, [તે ચથાર્થ છે.]....

(૨૮મું વર્ષ, પત્રાંક ૬૦૨, મુંબઈ, જેઠ સુદ ૧૦, વિક્રમ સંવત ૧૯૫૧)

સર્વ પ્રકારના સર્વાંગ સમાધાન

[પિના સર્વ કર્મથી મુક્ત થવું અશક્ય છે.]

(૨૮મું વર્ષ, પત્રાંક ૬૧૭, મુંબઈ, અષાઠ વદ ૭, વિક્રમ સંવત ૧૯૫૧)

કુલ્યાનુયોગ મુસિધ્ધ - સ્વરૂપદંષ્ટી થતાં,
 કરણાનુયોગ મુસિધ્ધ - સુપ્રતીત દંષ્ટી થતાં,
 ચરણાનુયોગ મુસિધ્ધ - પદ્ધતિ વિવાદ શીત કરતાં,
 ધર્મકથાનુયોગ મુસિધ્ધ - બાલબોધેનું સમજપતાં.

(૩૦મું વર્ષ, પત્રાંક ૭૬૪, વિક્રમ સંવત ૧૯૫૩)

....મોઈ છતાં અનુકંપા માનવાથી કે પ્રમાદ છતાં ઉદય
 માનવાથી કંઈ કર્મબંધ બુલધાય બાતો નથી.....

(૩૦મું વર્ષ, પત્રાંક ૭૭૩, વવાણિયા, ચૈત્ર સુદ ૧૫, વિક્રમ સંવત ૧૯૫૩)

....આત્મા શુદ્ધચૈતન્ય, જન્મજરામરણરહિત અસંગ
સ્વરૂપ છે, એમાં સર્વ જ્ઞાન સમાય છે; તેની
પ્રતીતિમાં સર્વ સમ્યક્દર્શન સમાય છે; આત્માને
અસંગસ્વરૂપે સ્વભાવદશા રહે તે સમ્યક્ચારીત્ર,
ઉત્કૃષ્ટ સંયમ અને વીલસાગદશા છે.

(૩૦મું વર્ષ, પત્રાંક ૭૮૧, મુંબઈ, જેઠ વદ ૬, વિક્રમ સંવત ૧૯૫૩)

સર્વથા સર્વ પ્રકારે હું ભિન્ન છઉં, એક કેવલ શુદ્ધ
ચૈતન્યસ્વરૂપ, પરમોત્કૃષ્ટ, અચિંત્ય સુખસ્વરૂપ
માત્ર એમાં શુદ્ધ અનુભવરૂપ હું છઉં, ત્યાં વિક્રોપ
શો? વિકલ્પ શો? ભય શો? ખેદ શો? બાજી
અવસ્થા શી?... શુદ્ધ શુદ્ધ, પ્રકૃષ્ટ શુદ્ધ પરમ શાંત
ચૈતન્ય છે. હું માત્ર નિર્વિકલ્પ છઉં. હું નિજ
સ્વરૂપમય ઉપયોગ કરું છઉં. તન્મય થાઉં છઉં.
શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

(૩૧મું વર્ષ, પત્રાંક ૮૩૩, વવાણિયા, જેઠ સુદ ૧, વિક્રમ સંવત ૧૯૫૪)

અનુરંગુલ હૈ કૃગસે મીલ હૈ, [-એ આગળ પર સમજાશે.]

(૩૩મું વર્ષ, પત્રાંક ૯૧૭, અમદાવાદ, ભીમનાથ, વૈશાખ સુદ ૬, વિક્રમ સંવત ૧૯૫૬)

ૐ શાંતિ:

ઈચ્છે છે જે જોગી જન, અનંત સુખસ્વરૂપ ;
મૂળ શુદ્ધ તે આત્મપદ, સયોગી જિનસ્વરૂપ. ૧

આત્મસ્વભાવ અગમ્ય તે, અપલંબન આધાર ;
જિનપદપદ દર્શાવિયો, તેહ સ્વરૂપ પ્રકાર. ૨

જિનપદ નિજપદ એકતા, ત્વેદભાવ નહિ કાંઈ ;
લક્ષ્ય પદાને તેહનો, કલ્યાં શાસ્ત્ર સુખદાઈ. ૩

જિનપ્રપચન દુર્ગમ્યતા, ધાર્કે અતિ મતિમાન ;
અપલંબન શ્રી સદ્ગુરુ, સુગમ અને સુખખાણ. ૪

ઉપાસના જિનચરણના, અતિશય લક્ષિત સહિત ;
મુનિજન-સંગતિ રતિ અતિ, સંયમ યોગ ધટિત. ૫

ગુણપ્રભોદ અતિશય રહે, રહે અંતર્મુખ યોગ ;
પ્રાપ્તિ શ્રી સદ્ગુરુ પડે, જિનદર્શન અનુયોગ. ૬

ત્રવચન-સમુદ્ધિ લિંકુમાં, ઊલટી આપે એમ;
પૂર્વ શૌદના લબ્ધિનું, ઉદાહરણ પણ તેમ. ૭

વિષય વિફાર સહિત જે, રહ્યા મત્તિના યોગ;
પરિણામની વિષમતા, તેને યોગ અયોગ. ૮

મંદ વિષય ને સરળતા, સેઈ આણી સુવિચાર;
કરૂણા ક્રોમણતાદિ ગુણ, પ્રથમ ભૂમિકા ધાર. ૯

રોક્યા શાબ્દાદિક વિષય, સંયમ સાધેન્ રાગ;
જગત ઈષ્ટ નહિ આત્મધા, મધ્ય યત્ર મહાભાગ્યે. ૧૦

નહિ તૃષ્ણા જીવ્યા તણી, મરણયોગ નહિ ક્ષોભ;
મહાપાત્ર તે માર્ગના, પરમ યોગ જિત્સોભ. ૧૧

આવ્યે બુદ્ધિ સમ દેશમાં, ઘાયો જાય સમાઈ;
આવ્યે તેમ સ્વભાવમાં, મન સ્વરૂપ પણ જાઈ. ૧

ઊપન્ને મોહ વિષ્ણુધા, સમસ્ત આ સંસાર;
અંતર્મુખ અવલોકતાં, વિલયે યતાં નહિ વાર. ૨

સુખધામ અનંત સુસંત મહી, દિન રાત્ર રહે તદ્દયોનમહીં;
પ્રશાંતિ અનંત સુધામય જે, પ્રભમું ૧૬ તે વર તે જય તે. ૧

(૩૪મું વર્ષ, ક્રમાંક ૯૫૪, રાજકોટ, ચૈત્ર સુદ ૯, વિક્રમ સંવત ૧૯૫૭)

જીવ અનેક છે. જડ, કર્મ એ વસ્તુતઃ છે, માયિક નથી.

(ઉપદેશનોંધ, બોલ ૩૮, ખેડા, દ્વિતીય આસો વદ, વિક્રમ સંવત ૧૯૫૪)

વ્યાખ્યાનસાર

લોકોમાં શ્રોધસંજ્ઞાએ એમ માનવામાં આવતું કે
'આવહાને સમ્યક્ત્વ છે કે શી રીતે તે કેવળી
મણે, નિશ્ચય સમ્યક્ત્વ છે એ પાત તો કેવળીગમ્ય
છે.' આલતી રૂઠી પ્રમાણે એમ માનવામાં આવતું;
પરંતુ બનારસીદાસ અને બીજા તે દશાના પુરુષો
એમ કહે છે કે અમને સમ્યક્ત્વ થયું છે, એ
નિશ્ચયથી કહીએ છીએ.

(વ્યાખ્યાનસાર ૧, બોલ ૫૭, મોરબી, વિક્રમ સંવત ૧૯૫૪-૧૯૫૫)

શ્રીવ્યાખ્યાનસાર-૨

દિગંબરના તીવ્ર વમનોને લીધે કંઈ રહસ્ય સમજી શકાય છે. શ્વેતાંબરની મોહાશને લીધે રસ ઠંડાતો ગયો.

(વ્યાખ્યાનસાર ૨, ક્રમાંક ૯, બોલ ૮, મોરબી, અષાઢ સુદ ૧૨, વિક્રમ સંવત ૧૯૫૬)

આભ્યંતર પરિણામ અવલોકન
(હાથનોંધ)
વર્ષ ૨૨ થી ૩૪ પર્યંત

પ્રત્યેકે પ્રત્યેક પદાર્થનો અત્યંત વિષેક કરી આ જીવને તેનાથી વ્યાપ્ત કરવો એમ નિર્ગ્રંથ કહે છે.

શુદ્ધ એવા સ્ફુટિકને વિષે અન્ય રંગનું પ્રતિલાસયું થવાથી તેનું જેમ મૂળ સ્વરૂપ લક્ષીગત થતું નથી, તેમ શુદ્ધ નિર્મળ એવું આ ચેતન અન્ય સંયોગના તાદાત્મ્યવત્ અદ્યાસે પોતાના સ્વરૂપનો લક્ષી પામતું નથી.

(હાથનોંધ ૧, નં. ૧)

મારગ સાચા મિલ ગયા, [છૂટ ગયે સંદેહ;]
[હોતા સો તો જલ ગયા, ભિન્ન ક્રિયા નિજ દેહ.]

સમજ, પિછે સખ સરલ હૈ, બિનૂ સમજ મુશકીલ;
યે મુશકીલી કયા કહું ?.....

[ખોજ પિંડ બ્રહ્માંડકા, પત્તા તો લગ જાય;
યેહિ બ્રહ્માંડિ વાસના, જબ જાવે તબ....]

આપ આપકું ભુલ ગયા, ઈનસેં કયા અંધેર?
સમર સમર અબ હસત હૈ, નહિ ભુલેંગે ફેર.

જહાં ફલપના-જલપના, તહાં માનું દુઃખ છાંઈ;
મિરે ફલપના-જલપના, તબ વસ્તુ તિન પાઈ.

કયા ઈચ્છત? ખોપત સબે, હૈ ઈચ્છા દુઃખમૂલ;
જબ ઈચ્છાકા નાશ તબ, મિરે અનાદિ ભૂલ.

ઝૈસી ફહાંસે મતિ ભઈ, આપ આપ હૈ નાદિં;
આપનકું જબ ભુલ ગયે, અપર ફહાંસે ભાઈ.

[આપ આપ એ શોધસેં, આપ આપ મિલ જાય;]

હોત આસ્વા પરિસ્વા, નહિ ઈનમેં સંદેહ;
માત્ર દષ્ટીકી ભૂલ હૈ, ભૂલ ગયે ગત એહિ. ૧

રચના જન ઉપદેશકી, પરમોત્તમ તિનુ કાલ;
ઈનમેં સબ મત રહત હૈ, ફરતે નિજ સંભાલ. ૨

જન સો હી હૈ આતમા, અન્ય હોઈ સો કર્મ;
કર્મ કરે સો જન વચન, તત્પગ્યાનિકો મર્મ. ૩

જબ જાન્યો નિજરૂપકો, તબ જાન્યો સબ લોક;
નહિ જાન્યો નિજરૂપકો, સબ જાન્યો સો કોઈ. ૪

યહિ દિશાકી મૂઢતા, હૈ નહિ જનપેં ભાવ;
જનસેં ભાવ બિનુ ફબૂ, નહિ દુટત દુઃખદાવ. ૫

વ્યવહારસેં દેવ જન, નિહચેસેં હૈ આપ;
યહિ વચન સેં સમજલે, જનપ્રવચનકી દાપ. ૬

યહિ નહીં હૈ કલ્પના, યેહી નહિ વિભંગ;
જબ જાગેંગે આતમા, તબ લાગેંગે રંગ. ૭

ત્રણે કાળમાં જે વસ્તુ જાત્યાંતરે પાય નહીં તેને
શ્રી જિન દૃવ્ય કહે છે.

કોઈ પણ દૃવ્ય પરપરિણામે પરિણામે નહીં. સ્વપણાનો
ત્યાગ કરી શકે નહીં. પ્રત્યેક દૃવ્ય
(દૃવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ-ભાવથી) સ્વપરિણામી છે.

નિયત અનાદિ મર્યાદાપણે વર્તે છે.

જે ચેતન છે, તે કોઈ દિવસ અચેતન પાય
નહીં; જે અચેતન છે, તે કોઈ દિવસ ચેતન
પાય નહીં.

(હાથનોંધ ૧, નં. ૫૬)

હેજીવ ! સ્થિર દૃષ્ટીથી કરીને

[તું અંતરંગમાં જો, તો સર્વ પરદ્રવ્યથી મુક્ત
એવું તારું સ્વરૂપ તને પરમ પ્રસિદ્ધ અનુભવાશે.]

(હાથનોંધ ૨, નં. ૭)

આહો આ દેહની રચના !

[અહો ચેતન ! અહો તેનું સામર્થ્ય ! અહો જ્ઞાની !

અહો તેની ગવેષણા ! અહો તેમનું ધ્યાન ! અહો તેમની સમાધિ !

અહો તેમનો સંયમ ! અહો તેમનો અપ્રમત્તસ્વભાવ !

અહો તેમની પરમ જાગૃતિ ! અહો તેમનો વીતરાગ સ્વભાવ !

અહો તેમનું નિરાવરણ જ્ઞાન ! અહો તેમના યોગની શાંતિ !

અહો તેમના વચનાદિ યોગનો ઉદય !]

(હાથનોંધ ૨, નં. ૧૧)

હું આસંગ શુદ્ધ ચિત્તન છું. વચનાતીત નિર્વિકલ્પ
 એકાંત શુદ્ધ અનુભવસ્વરૂપ છું. હું પરમ શુદ્ધ,
 અખંડ ત્રિદેવાતુ છું. અત્રિદેવાતુના સંયોગરસનો
 આ આલાસ તો જુઓ ! આશ્ચર્યપત્, આશ્ચર્યરૂપ,
 ઘટના છે. કંઈ પણ અન્ય વિકલ્પનો અવકાશ
 નથી. સ્થિતિ પણ એમ જ છે.

(હાથનોંધ ૨, નં. ૧૭)

સર્વ જીવ સુખને ઈચ્છે છે.

(હાથનોંધ ૩, નં. ૬)

હું એક છું, અસંગ છું, સર્વ પરલાપથી મુક્ત છું.
અસંખ્યાત પ્રદેશાત્મક નિજઅવગાહના પ્રમાણ છું.
અજન્મ, અજર, અમર, શાશ્વત છું. સ્વપર્યાયપરિણામી
સમયાત્મક છું. શુદ્ધ ચૈતન્યસ્વરૂપ માત્ર નિર્લક્ષ્ય
દેશી છું.

(હાથનોંધ ૩, નં. ૧૧)

પ્રત્યક્ષ નિજ અનુભવસ્વરૂપ છું, એમાં સંશય
શી! એ અનુભવમાં જે વિશેષ વિષે ન્યૂનાધિક્ષપણું
થાય છે, તે જો મટે તો કેવળ અખંડાકાર
સ્વાનુભવસ્થિતિ પતે.

(હાથનોંધ ૩, નં. ૧૮)

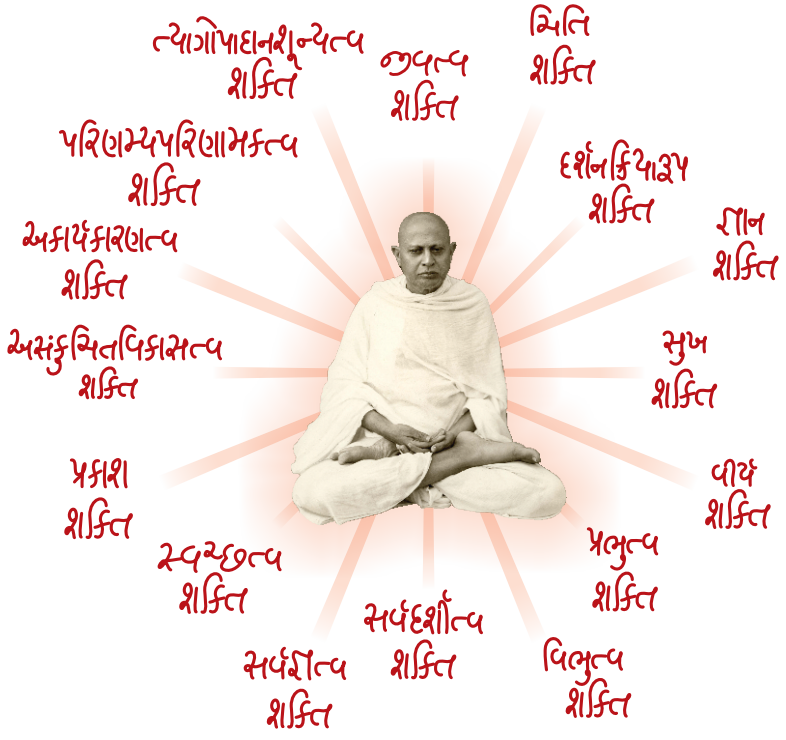
નિર્વિકલ્પપણે અંતર્મુખવૃત્તિ કરી આત્મધ્યાન કરવું.
માત્ર અનાબાધ અનુભવસ્વરૂપમાં લીનતા થવા
દેવા, બીજી ચિંતવના ન કરવી. જે જે તર્કાદિ
ઊઠે, તે નહીં લંબાવતા ઉપશમાવી દેવા.

(હાથનોંધ ૩, નં. ૨૯)

મહિમાવંત પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીને આવેલ મંગલ સ્વપ્ન

આસો શુદ્ધ ૫. રાત્રે શ્રીમદ્ આવી મારી પાસે બેઠાં
હતાં. મારી સામે જોઈ રહ્યાં હતાં. આસો શુદ્ધ ૯.
મંગલપાદની રાતના ૧૧ વાગે અમૃત સોઘડીએ મારી
પાસે આવી મારા મોઢામાં પાણીની ત્રણ અમમી
અનુક્રમે નાખી. મેં તે ત્રણે અમમીનું પાણી મોઢામાં
એકઠું કરી પછી પી ગયો. તરત જાગ્રત થયો.
અદ્ભુતતા લાગી અને વિચાર આવ્યો ‘ભેદ
રત્નત્રયનું પાન કરાવી અભેદ રત્નત્રય
અનુભવાયો’ – તેમ નિર્ણય થયો.

જ્ઞાનાનંદ

અહંડાનંદ

પૂર્ણાનંદ

લાભાનંદ

પરમાનંદ

શિવાનંદ

બ્રહ્માનંદ

નિભનંદ

નિલ્યાનંદ

ચિદાનંદ

સહજનંદ

ધ્યાનાનંદ

૨૫

ૐ સચ્ચિદાનંદ સહજ સ્વરૂપાય નમઃ

નિર્મલાનંદ

આત્માનંદ

ભાવાનંદ

તત્પાનંદ

વિશિષ્ટાનંદ

સ્વરૂપાનંદ